

FØROYAR SKULU GERAST EITT SAMFELAG, RIKIÐ AV ELORKU

Stórar broytingar henda við orkunýtslu í Føroyum og ætlandi verða trýggjar milljardir brúktar til umlegging komandi 10 árin

Dýrasta innflutningsvørn hjá Føroyum tey mongu seinastu árin, er olja og bensin.

Í 2014 innfluttu vit olju og oljuúrdráttir fyri eina milljard. Tað var ein fimtingur av samlaða innflutninginum.

Hesin staðfesti veruleiki er ein av orsökunum til, at føroyskir myndugleikar arbeiða við ferð fyri at umleggja orkuveitingina í Føroyum, so hon kann koma meira frá el enn frá olju.

Føroya Løgting hevur havt eitt aðalorðaskifti um elorku. Orðaskiftið bygdi á eina frágreiðing, sum ein arbeiðsbólkur, umboðandi vinnumálaráðið, Jarðfeingi, SEV og so tvey umboð frá Dansk Energi.

Arbeiðsbólkurin var settur í 2012. Hann hevði ein arbeiðssetning, sum ljóðaði soleiðis:

"At gera eina tekniska og fíggarliga kanning av møguleikum at menna elorkunetið, -framleiðsluna og -nýtsluna. Yvirskipaði málsetningurin er skjótast gjørligt og í mest møguligan mun at nýta varandi orku í føroysku orkuskipanini".

Tað er vinnumálaráðið, sum umsitur orkumál – og tað var eisini vinnumálaráðið, sum setti arbeiðsbólkin.

Elorka
Gjøgnumgangandi mælin

arbeiðsbólkurin til, at føroyska samfelagið sum heild fer yvir til at brúka meira elorku. Fyrst eigur upphiting av húsum og bústaðum at leggjast um til el og seinni skal ferðslan so eisini umleggjast til el.

Hetta fer sjálvandi at hava við sær, at eftirspurningurin eftir el fer at økjast munandi. Tí verður tað eisini ein avbjóðing at tryggja at prosentparturin av elorkuni fer at koma frá varandi orkukeldum og ikki frá innfluttari olju.

Arbeiðsbólkurin ger vart við, at mongdin av varandi orku í føroysku orkuskipanini er nakað, sum politisk altíð eiga at verða tikin til.

Termisk verk – tað vil siga orkuverk, sum verða rikin við olju – hava verið bulurin í føroysku elframleiðsluni. Tað verða tey helst framyvir eisini, men við øktari vind- og vatnorku vísir tað seg, at oljuframleiddur streymur er minkandi.

Í fjør hevði SEV fleiri dagar har so at siga allur streymur var framleiddur av vatni og vindi, men ein dag sum í gjár var støðan øðrvísi. Tá stóðu termisku verkini fyri tveimum triðingum av elframleiðsluni.

Nýggjasta framstigið eru vindmyllurnar, sum eru settar upp í Húshaga omanfyri Tórshavn. Har eru til-

samans 13 vindmyllur, sum veita streym inn á elnetið – nógv ella lítið – alt eftir hvussu nógvur vindur er.

Samlaða nýtslan av streymi í Føroyum var sambært nýggjastu hagtølunum hjá SEV 291.000 Gwh.

Av samlaðu nøgdini komu 100.000 Gwh frá vatni, 11.000 frá vindi og restin frá oljuríknun verkunum.

Tølini eru broytt rímuliga nógv í seinastuni, har vindur og vatn eru vorðin størri partur av samlaðu framleiðsluni.

Framtíðin

Framtíðin við føroyskari orku eigur at verða meira el. Tað sigur arbeiðsbólkurin, sum gjørdi frágreiðingina, sum var grundarlag undir aðalorðaskiftinum um elorku í Føroyum.

Elorkan skal framleiddast, og sum longu nevnt eru fleiri mátar at gera tað uppá. Í nógv meira enn hálva øld hevur vatnorka verið ein stórur partur av orkuframleiðsluni í Føroyum.

Seinnu árin er vindorka komin afturat, men tað gekk heldur seint, tí SEV upprunaliga ikki tók undir við tankanum um vindorku.

Hetta er broytt, samstundis sum menningin av vindmyllum hevur gjørt tær betur egnaðar til føroyska veðurlagið.

Nú er vindmyllulundin omanfyri Havnina, saman við myllunum í Nes haga, ein stórur spælari í elveitingini.

Arbeitt verður við øðrum loysnum eisini.

Fyrst og fremst felagið Røkt, sum hevur trýst á fyri at fáa alternativa orku, hevur

ætlanir um at framleiða orku á annan hátt.

Pumped storage kallast ein skipan, har vindorka verður brúkt at pumpa vatn niðan í byrgingar, sum so verður leitt oman til turbinur, sum framleiða el.

Hetta er eitt slag av ævinligum gonguverki, har vindorka verður brúkt tá ið hon er til taks, men hon verður so brúkt til at pumpa vatn í byrgingar. Tað vil siga, at hetta er ein háttur at goyma orkuna uppá, so hon kann brúkast meira javnt og er til taks, tá ið brúk er fyri henni.

Í løtuni er tað soleiðis, at vindorkan verður nýtt í sama sekundi hon verður framleidd, men Pumped Storage og so tann skipan, sum SEV arbeiðir við í Húshaganum, skal gera framleiðsluna meira fleksibla – ella gera, at hon kann brúkast, tá ið tørvur er á henni.

SEV er í samstarvi við útlendskar framleiðarar, sum arbeiða við einari battari-skipan, sum skal goyma streymin, sum vindmyllurnar framleiðaa.

Siðan kann streymurin latast út á netið, tá ið tørvur er á honum.

Stórar iløgur

Arbeiðsbólkurin hevur hugt eitt sindur longur fram fyri at vita, hvussu oljurokningin kann gerast uppaftur minni. Til tess krevjast stórar iløgur. Í eitt 10 ára skeið fara iløgur at verða gjørdar innan elorku fyri umleið trýggjar milljardir krónur.

Tað skulu eisini gerast aðrar skipanir, sum fáa okkum sum brúkarar at leggja um frá olju til elorku. Hetta

Vindmyllulundin omanfyri Havnina er fyrsta nýggja tekin um nýhugsan í interkommunala felagsskapinum SEV

er bæði galdandi, tá ið tað snýr seg um upphiting, men so sanniliga eisini tá ið tað snýr seg um flutning – ella bilar.

Broytingar

Fyri at tað kann bera til at koma longur fram á leið við at elektrifisera Føroyar, so er neyðugt við nøkrum broytingum.

Umboðini hjá Jarðfeingi og landsstýrinum mæla til, at elnetið verður skilt út í eitt felag fyri seg, so tann parturin hevur sjálvstøðuga leiðslu. Tey halda eisini, at landið eigur at yvirtaka SEV frá kommununum og

at virksema hjá SEV verður lagt í partafelagsform.

Hesum taka umboðini fyri SEV og kommunurnar ikki undir við, tí tey ikki halda, at grundgedvingarnar fyri hesum eru nóg góðar.

Í løtuni verður arbeitt við í vinnumálaráðnum, hvør skal hava rætt til at brúka vatnið í føroysku áunum. SEV hevði einkarrættin til hetta, men hann er gingin út.

Ein nýggj áseting um hetta er væntað seinast í hesi vikuni.

Ein áseting, sum møguliga fer at geva privatum loyvi at brúka vatnið til framleiðslu av orku.

Vatnorka hevur verið partur av elframleiðsluni hjá SEV í mong, mong ár

Oljunýtslan í tonsum skift á brúkarabólkar, ár og oljuslag	
	2014
	Tilsamans
Fiskiskip	68 711
Onnur skip	22 977
Akfør og flogfær	27 552
Ídnaður	20 876
Handil og tænastufyrirøkur	4 305
Einstakir brúkarar og felagsskapir	33 611
Almennir stovnar	7 462
SEV	32 053
Tilsamans	217 547
- Av hesum keypt uttanlands	17 170

Oljunýtslan er út frá solutølunum hjá oljufeløgnum (Magn og effo) og nýtsluni hjá SEV og Havsbrún

Kelda:
Oljufeløgini og SEV

Kontakt:
Hogni P. Vilhelm

Eind:
tons